

Aksel Larsen: Selv om det formentlig er klart for enhver efter det, der skete ved anden behandling af dette lovforslag, og efter de udtalelser, jeg på mit partis vegne fremsatte, vil jeg alligevel ikke undlade her forud for afstemningen ved tredje behandling at oplyse, at vi ikke kan stemme for lovforslaget i den affattelse, det nu har, men vil stemme imod. Begrundelsen er givet under debatten ved anden behandling, og jeg har sådan set ikke noget at tilføje. På den anden side må jeg beklage — hvilket til dels er min fejl — at jeg ikke har samlet materialet vedrørende lovforslaget sammen, efter at det har været fjernet herfra på grund af, at andre har haft lokalerne i besiddelse; men idet jeg går op på talerstolen, studser jeg over, at lovforslaget på dagsordenen stadig er opført som forslag til lov om ophævelse af trustkommissionen. Det forekommer mig, at det forslag, der blev fremsat i sin tid, var et forslag til lov om ophævelse af trustkommissionen, men at det er lavet i den grad om ved anden behandling, at det burde have haft en anden titel.

Jeg må gå ud fra, at når det på folketingets dagsorden står opført, som tilfældet er, har det ikke fået nogen anden titel, og derfor kan jeg ikke lade være med at spørge, om det ikke ville være hensigtsmæssigt at forandre lovforslagets titel. Selv om man forandrer titlen, bliver vi dog ikke mere venligsindede over for lovforslaget, men vil alligevel stemme mod det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslaget

vedtoges med 140 stemmer mod 6.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om bybefolkningens forsyning med mælk og fløde.

(Anden behandling findes i tidenden sp. 3379, udvalgets tillægsbetænkning i tillæg B. sp. 877).

Der var stillet 2 ændringsforslag i tillægsbetænkningen.

Uden for tillægsbetænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Ændringsforslagene sattes først til forhandling.

Udvalgets ordfører (Edel Svarnte): Udvalget har efter sagens anden behandling holdt en række møder og drøftet de problemer, der rejste sig i forbindelse med den henvendelse, der er sket fra Den danske Bagerstands Fællesorganisation. Det er jo et gammelt problem, i hvilket omfang bagerforretningerne skal være berettigede til at handle med mælk, et problem, som hænger sammen med spørgsmålet om detailmælkehandelens ret til at sælge andre varer end mælk. I udvalget er vi blevet enige med ministeren om at erklære, at bagerforretningerne ikke fratages retten til at sælge mælk i større udstrækning, end de enkelte kommunalbestyrelser måtte finde rimeligt og fornuftigt.

Videre har vi drøftet et andet spørgsmål, idet vi har fået en henvendelse fra Foreningen Storkøbenhavns Detailmejerier om at tillade mælkesalg 1. påskedag i stedet for 2. påskedag. Udvalget og ministeren har været noget betænkelig ved en sådan bestemmelse, men udvalget er dog blevet enig med ministeren om at stille et ændringsforslag, hvorefter det overlades til kommunalbestyrelserne at bestemme, om detailmejerierne skal holde lukket 1. eller 2. påskedag. Når der har været betænkelighed, hænger det sammen med, at det kan være et problem for engrosmejerierne at få mælken kørt ud, hvis der dagen før lukkedagen ikke er mulighed for udkørsel hele dagen. Ændringsforslaget er altså stillet for at imødekomme ønsket om tilladelse til at lukke 2. påskedag i stedet for 1. påskedag.

Endelig er man i udvalget blevet enig om, da arbejdet med lovforslaget har været så længe, at udsætte lovens ikrafttræden til 1. oktober 1958.

I et af udvalgmøderne havde udvalget lejlighed til at se en række mælkeemballager og -pakninger fra et firma, der hedder A/S Tetrapak, men udvalget er enig om, at

[Edel Saunte.]

dette problem ikke falder ind under udvalgets arbejdsområde.

Anker Lau: Jeg skal ikke udtale mig om ændringsforslagene, men da vi har til hensigt at stemme mod lovforslaget ved denne behandling, vil vi anbefale at undlade at stemme om ændringsforslagene.

Hermed sluttede forhandlingen om ændringsforslagene.

Ændringsforslagene nr. 1 og 2 vedtages uden afstemning.

Lovforslaget som helhed sættes derefter til forhandling.

Anker Lau: Jeg må begynde med en bemærkning dér, hvor vi sluttede ved anden behandling, idet det ærede medlem fru Kirsten Gloerfelt-Tarp dengang fremsatte en udtalelse, som gik ud på, at jeg skulle have erkendt, at mælkeordningen var hensigtsmæssig. Jeg må tilstå, at udtalelsen var så chokerende, at jeg ikke kunne finde nogen som helst forbindelse mellem den og alt det, jeg i årenes løb har sagt om mælkeordningen. Jeg har imidlertid fundet ud af, at den må stå i forbindelse med en omtale af det radikale partis politik, hvorunder jeg citerede en bekendt politiker inden for det radikale venstre, som har sagt, at de radikale ikke havde noget egentligt princip, men altid gjorde det hensigtsmæssige. Det er altså et citat af en radikal politikers udtalelse om sit parti, ikke et citat af mig gående ud på, at mælkeordningen skulle være hensigtsmæssig.

I øvrigt finder jeg ikke nogen som helst anledning til ved denne sidste lejlighed at begynde diskussionen forfra. Mit parti har dog ment at ville gøre endnu et forsøg på at rette en af de mange meningsløshed, som tvangsordninger — også denne — normalt er behæftet med. Vi har derfor under udvalgsbehandlingen indbragt det forslag, som var fremsat af Bagerstandens Fællesorganisation angående en ligestilling af bagernes mælkesalg med ismejeriernes, men bortset fra det konservative folkeparti, som vi har været enige med på hele rejsen, om jeg så

må sige, har ingen andre villet støtte det, og vi har ikke ment det formålstjenligt at stille ændringsforslag ved tredje behandling som en tom demonstration.

En lille smule kom der dog ud af det, idet den højtærede handelsminister fastslog, at loven ingen hindring er for, at bagere og konditorer får ligestilling med mejerierne, og sagde, at han var enig i, at i tilfælde, hvor bagerforretninger fratages retten til mælkesalg, skal der udbetales en erstatning, hvor forholdene måtte tale derfor. Hvis dette skal være andet end tryksvæerte på papiret, må den højtærede minister have en mening om, hvorledes dette løfte kan indfries. Afgørelsen er i henhold til loven overladt til de kommunale myndigheder, som udformer mælkeordningerne, men disse ordninger skal, også ifølge loven, godkendes af den højtærede minister. Skal der være noget reelt indhold i tillægsbetænkningens ord, må det være ministerens hensigt, når disse ordninger kommer til godkendelse hos ham, at søge de forventninger, som man naturligt nu må nære i bagerstanden, indfriet. Jeg ville sætte pris på, om den højtærede minister her i dag ville bekræfte dette.

Med denne lovs vedtagelse er det første gang, et bredt udsnit af det danske erhvervsliv skal underkastes en ordning, som med rette kan karakteriseres som en socialisering. Det sker uden modstand fra retsforbundet og med fuld tilslutning fra det radikale venstre. Da vi i sin tid nedsatte en trustkommission, betegnede den nuværende højtærede økonomiminister det som en historisk begivenhed. Hensigten var dengang at modarbejde truste og monopoler. I dag gennemføres vel et af de mest omfattende, et af de bredeste monopoler med den højtærede ministers og hans partis tilslutning. Også dette må efter min mening betegnes som noget af en historisk begivenhed. Hvorledes de radikales historieskrivning så heretter vil blive, kan det måske være lidt svært at overse.

Jeg skal imidlertid ikke gå dybere ind på spørgsmålet. Sagen er afgjort. Det er kommet så vidt, at alle argumenter er brugt op. Som jeg sagde ved anden behandling: det, det drejer sig om nu, er, om man vil, eller man ikke vil. Vi vil altså ikke være med til gennemførelsen af dette lovforslag, og vi

[Anker Lau.]

anbefaler alle i det høje ting, som tillægger næringsfriheden blot den mindste betydning, at stemme mod lovforslaget.

Udvalgets ordfører (Edel Saunte): Jeg forstår så udmærket godt, at der kan opstå den misforståelse, at det ærede medlem hr. Anker Lau gentagne gange har givet udtryk for, at mælkeordningen var god nok; men jeg erkender, at det er ikke helt nøjagtig det, han har sagt. Det ærede medlem har nemlig sagt, at han var fuldkommen ligeglad med, om den var god nok eller ej. Det, der interesserede det ærede medlem, var det principielle spørgsmål om frihed til konkurrence for handelen.

Det kan meget nemt blive opfattet, og det er af mange blevet opfattet således, at det ærede medlem under bevisernes vægt har måttet erkende, at mælkeordningen er god nok, og at den virkelig er en fordel for forbrugerne. Jeg ved udmærket godt, at det ærede medlem gang på gang har sagt, at han var fuldkommen ligeglad med forbrugerne, for det var ikke det, der interesserede ham; det var handelens forhold, der interesserede ham; og om mælken blev billigere eller sundere, og om det hele var en bedre ordning for forbrugerne, var ham ligegyldigt, når blot ikke handelsstanden kom i vanskeligheder og ikke fuldt ud fik udbytte af mælkehandelen.

Når det ærede medlem så klart sagde, at dette lovforslags vedtagelse var en sensation, idet det var første gang, vi begrænsede den frie handel her i landet på et sådant område ved at indføre en monopolordning, må det ærede medlem have glemt, at denne ordning ikke er ny. Striden står ikke om indførelse af en ny ordning, men om, hvorvidt vi skal bevare den ordning, vi har. Jeg minder det ærede medlem om, at loven af 1940 blev forelagt det høje ting af Christmas Møller, at bekendtgørelsen blev udsendt af Christmas Møller, at den blev ændret i 1942 af Halfdan Hendriksen, at den blev ændret i 1946 af Villemoes og yderligere ændret på et senere tidspunkt i 1946 af Villemoes. I alle

tilfælde fastholdt man den ordning, vi faktisk nu viderefører; blot gør vi den en smule mere detaljeret i stedet for at overlade til handelsministeren at bestemme enkelthederne. Jeg kan derfor ikke se, at sensationen er så forfærdelig stor. Vi har i 18 år levet under en lov, hvis bestemmelser faktisk er fuldkommen mægtige til den lov, vi nu søger gennemført, så jeg kan ikke se, at det nu skulle dreje sig om en ny ordning, som man kan bebrejde de forskellige partier at de har tilsluttet sig.

Jeg vil gerne endnu en gang fastslå, at efter min opfattelse er det en gammel ordning, vi blot gennemfører i en mere udarbejdet form, og at denne mælkeordning gennem 18 år har været til umådelig fordel for samtlige forbrugere i de byer, der har haft en sådan ordning.

Poul Claussen: Dette lovforslags sidste behandling kan, som det fremgår af de to foregående taleres indlæg, stadig sætte bølger i bevægelse. Når ordføreren for socialdemokratiet, det ærede medlem fru Edel Saunte, nu gentog, hvad der ofte er sagt, at denne ordning er gennemført af en konservativ minister, og at der siden er gennemført ændringer i den både af en konservativ handelsminister og af en minister fra venstre, må jeg have lov at bemærke, at de omtalte ændringer i virkeligheden er ubetydeligheder, og at loven, som den nu foreligger, stort set er udformet på grundlag af cirkulærer, der støtter sig på loven af 1940.

Inden afslutningen af denne debat vil jeg endnu en gang gøre opmærksom på, at de forhold, hvorunder denne lov blev skabt, var fuldkommen abnorme, det var krigsforhold. Det var under besættelsen, den gældende lov blev til, og det var, efter at vi i 1930'erne havde haft ganske unormale forhold for landbruget. Det er lovens forhistorie, og det er derfor absolut ikke noget gyldigt postulat, at det skulle være nødvendigt at fortsætte denne lovgivning under de nuværende forhold. I hvert fald er mit

[Poul Claussen.]

parti og jeg ganske uenige i denne betragtning.

Det foreliggende lovforslag vil nu blive gennemført med tilslutning af et flertal, som mener, at man herved vil kunne opnå en billigørelse af mælken i forhold til, hvad den ville koste under frie handelsforhold. Heri er mit parti og jeg ganske uenige. Vi tror, det er en forkert betragtning, og af den grund vil vi ikke medvirke til at gennemføre lovforslaget, men vil ved den endelige afstemning stemme mod det.

Handelsministeren (Philip): I diskussionen i dag er på ny det store problem om monopolpolitikken kommet frem, idet det ærede medlem hr. Anker Lau lige tangerede det. Jeg skal også nøjes med at tangere spørgsmålet og gøre opmærksom på, at det her drejer sig om et monopol under nøje offentlig kontrol, hvor vi meget nøje følger prisdannelsen, og hvor hovedformålet er at holde priserne nede, altså det modsatte af, hvad der er tilfældet med den slags monopoler, som der føres kontrol med gennem monopoltilsynet.

Jeg skal i øvrigt ikke komme med mange bemærkninger; det er jo sidste akt, der nu udspilles. Jeg skal nøjes med at bekræfte, at jeg over for det udvalg, der har været nedsat, har været inde på spørgsmålet om bagerens rettigheder, og jeg vil gerne have lov til her at bekræfte, at det er tanken i administrationen af loven at tage hensyn til bagerne i det omfang, det kan gøres uden at skade lovens hensigt. Det er klart, at dette forbehold må tages.

Også over for spørgsmålet om erstatning vil jeg gerne bekræfte, hvad der er udtrykt i tillægsbetænkningen, at hvor bagerne har lidt et tab, må det være meningen, at de skal have erstatning på lige fod med andre, der har lidt et tab.

Anker Lau: Jeg takker den højtærede minister for de udtalelser, der her er fremsat, og som jeg ikke synes mangler noget i klarhed.

Jeg vil til slut afvise de — havde jeg nær sagt — beskyldninger, som det ærede medlem fru Edel Saunte rettede mod mig, idet hun sagde, at jeg var ligeglad med, om

denne ordning var god nok, og at jeg var ligeglad med forbrugerne. Det er omvendt, ærede medlem. Jeg har den opfattelse — og den erkender jeg er modsat det ærede medlems — at den frie konkurrence ved andre lejligheder forfægtes stærkt af regeringspartierne som noget af det rigtige; men her er det altså forkert. Jeg mener, at den frie konkurrence skaffer forbrugerne de største fordele både betjeningsmæssigt og pris-mæssigt. Det er ikke bevist nogetsteds, at priserne er blevet lavere, end de ville være blevet uden denne ordning; det kan nemlig ikke bevises. Det er erklæret her i tinget, og det har også været udtrykt i kommissionen og andetsteds, at kvaliteten og sundhedsmæssigheden ikke behøver at blive ringere under frie forhold, og når det er tilfældet, må det afgørende være, om det ene eller det andet princip tjener forbrugerne bedst. Der har vi altså forskellig opfattelse, og det er der ikke noget at gøre ved; det må begge parter erkende. Jeg mener, at næringsfriheden som princip er det, der tjener befolkningen bedst, både de næringsdrivende og forbrugerne. Det er det standpunkt, vi har hævdet fra starten og indtil denne dag.

Så fremhæver det ærede medlem, at denne ordning ikke er ny. Nej, det er den ikke, men hidtil har den været ført videre i kraft af en bemyndigelseslov med korte intervaller med hensyn til koncessioner o. s. v. I en lang periode havde vi unormale tilstande her i landet — besættelsestiden og senere efterkrigstiden — men i 1947, 48 og 49 stillede vi krav om, at denne monopolordning nu skulle ophæves og afvikles sammen med alle de øvrige restriktioner. I hele denne periode har vi kæmpet om denne sag. Nu er kampen slut, og det ærede medlem fru Edel Saunte har vundet den. Jeg kan godt sige, at jeg håber, at det vil vise sig, at skaden for erhvervslivet og for forbrugerne ikke bliver stor, men jeg frygter det værste også med hensyn til det, der kan følge efter på en lang række andre områder.

Jeg har i og for sig ikke andet at tilføje end disse bemærkninger. Jeg anser denne lov for at være et afgørende skridt i retning af en indretning af det danske erhvervsliv, som så afgjort er mod næringsfrihedens princip og mod forbrugernes interesser.

Udvalgets ordfører (Edel Saunte): Det ærede medlem hr. Anker Lau ved udmærket godt, at i de andre skandinaviske lande, hvor man har prøvet den højt besungne fri konkurrence, er det kun resulteret i et monopol, skabt af private sælgere af mælk, og dette monopol har ikke medført lavere priser for forbrugerne, men større fortjeneste for de handlende.

(Kort bemærkning).

Anker Lau: Monopol eller ikke monopol — her drejer det sig om en særstilling for et enkelt område af dansk erhvervsliv. Hvorfor skal mælkehandelen have en særstilling? Det er for øvrigt blevet bestridt i kommissionen, at der ville blive tale om et sådant privat monopol, men skulle det blive tilfældet, ville det være underkastet den samme monopolkontrol, som når det drejer sig om et hvilket som helst andet erhverv. Jeg ser ikke nogen grund til, at mælken skal danne en undtagelse.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslaget

vedtoges med 82 stemmer mod 58; 14 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden (sidste) behandling af forslag til folketingsbeslutning vedrørende den af den internationale arbejdskonference i Genève i året 1947 vedtagne konvention nr. 81 om arbejdstilsyn inden for industri og handel.

(Første behandling findes i tidenden sp. 3606, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 675).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Sagen sattes til forhandling.

Socialministeren (Bomholt): I anledning af, at det under første behandling blev fremhævet, at Danmark, navnlig sammenlignet

med de andre nordiske lande, har ratificeret forholdsvis få ILO-konventioner, lovede jeg at se på dette spørgsmål, og jeg vil gerne allerede nu fremkomme med et par bemærkninger.

Jeg kan oplyse, at socialministeren i 1950 nedsatte et særligt udvalg med repræsentanter for De samvirkende Fagforbund og Dansk Arbejdsgiverforening, der har gennemgået samtlige de ILO-konventioner, der ikke på daværende tidspunkt var ratificeret af Danmark.

På dette tidspunkt, altså i 1950, var der vedtaget 98 konventioner, hvoraf Danmark havde ratificeret 22. Af de 76 urratificerede konventioner konstaterede udvalget at 27 enten ikke var trådt i kraft — herunder den meget omtalte konvention om 40 timers arbejdsuge — eller senere ophævet ved revision eller var uden betydning for danske forhold, og udvalget behandlede derfor ikke disse 27 konventioner.

Tilbage var herefter 49 konventioner, af hvilke 14 vedrørte andre ministerier, navnlig handelsministeriet. De resterende 35 urratificerede konventioner fordelte sig med 13, der afventede revision af fabrikloven, 5, der vedrørte forhold, som efter praksis reguleres efter kollektive overenskomster, og endelig 17, der ikke kunne ratificeres, da de enten på afgørende punkter afveg fra dansk lovgivning eller vedrørte socialpolitiske foranstaltninger, som der ikke var udsigt til at få gennemført i Danmark i en overskuelig fremtid.

Når der i disse sager overhovedet har været tvivl om, hvorvidt Danmark kunne ratificere en konvention, er dette spørgsmål blevet forelagt arbejdsbureauet. Dette er sket i 7 tilfælde siden 1945, og bl. a. dette forhold viser jo, at spørgsmålet om ratifikation af konventioner tages meget alvorligt fra ministeriets side.

Siden 1950 har Danmark ratificeret 7 konventioner, således at antallet af ratificerede konventioner, når folketinget har ratificeret den nu forelagte konvention, vil komme op på 30.

Som nævnt af mig under første behandling behandles spørgsmålet om ratifikation af ILO-konventioner også på nordisk basis efter henstilling fra Nordisk Råd. Denne opgave er overdraget den nordiske socialpolitiske komité, der har nedsat et særligt